

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ПТАХОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ НА СВІТОВОМУ РИНКУ

Аграрний сектор втрачає свій потенціал під вагою багатьох невирішених проблем. Одна з найважливіших – проблема його конкурентоспроможності. Нині внутрішній сільськогосподарський ринок на 90-95 % забезпечується вітчизняним виробництвом завдяки захисту діючою системою імпорتنих та експортних обмежень. Конкурентоспроможність окремих видів сільськогосподарської продукції вітчизняного виробництва реалізується, як правило, за рахунок демпінгових цін. Такі ж чинники, як характер макроекономічного середовища, ефективність державних інституцій, стан матеріально-технічного забезпечення, технологічний рівень виробництва, відповідність вітчизняної продукції санітарним, фітосанітарним, технічним нормам, оцінюються міжнародними експертними організаціями на досить низькому рівні. У сучасних умовах процесу глобалізації та інтернаціоналізації економіки України проблеми міжнародної конкуренції виходять на перший план. Сільськогосподарська продукція та продовольчі товари займають значне місце в експортному потенціалі нашої держави і частка їх постійно зростає. Саме тому питання конкурентоспроможності вітчизняної аграрної продукції, в тому числі тваринництва набуває все більшого значення. Конкурентоспроможність на зовнішньому ринку повинна бути підкріплена конкурентоспроможністю підприємств, організацій у внутрішньому середовищі і підтверджувати свій статус попитом споживачів на продукцію.

Для більш точних оцінок у світовій практиці розроблені та постійно вдосконалюються різноманітні методи розрахунку показників і рейтингів конкурентоспроможності. Зазначені методики, як правило, спрямовані на систематизацію та виокремлення кінцевих чинників конкурентоспроможності, які оцінюються за допомогою різних показників. Найбільш вичерпний щорічний аналіз конкурентоспроможності національних економік в системі світового господарства представлений у методиках Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) та Міжнародного інституту розвитку менеджменту в Лозанні (IMD - Lausanne).

Критеріями оцінки конкурентоспроможності підприємств на зовнішньому ринку можна виділити: наявність споживача даного виду продукції, яку виготовляє підприємство; кількість конкурентів, які випускають аналогічну продукцію; обсяги виробництва й реалізації продукції підприємств-конкурентів у цілому й у сфері діяльності українського підприємства; важливість для конкурентів „планування” на тому сегменті ринку, який опанований чи планується до „завоювання” вітчизняним підприємством; основні напрямки конкурентної боротьби на зовнішньому ринку; оцінка стратегічної діяльності конкурентів (контроль за каналами збуту та діяльністю підприємств-постачальників з метою зниження рівня витрат); політика горизонтальної інтеграції (з метою виявлення можливостей проведення контролю та управління станом сектору певної галузі); розмаїття методів конкуренції; стабільність попиту на продукцію, яку має підприємство на кожному сегменті ринку.

Очевидна відмінність конкурентоспроможності великих та малих і середніх підприємств (МСП). Добре відомі конкурентні переваги великих підприємств, які базуються на належному забезпеченні ресурсами: трудовими, матеріальними та фінансовими. Так, будучи стабільними роботодавцями, вони мають можливість залучати кваліфіковані кадри, широко використовувати значний (якісний) людський та інтелектуальний капітал і, на думку Й. Шумпетера, «...розширити сферу впливу кращих і звужити сферу впливу гірших умів...». Великі підприємства також здатні залучати кращі матеріальні ресурси: техніку, технології, сировину та

комплектуючі. Концентруючи науково-технічний потенціал та можливості НДДКР, вони підвищують технологічний рівень виробництва. Доступне їм використання ефекту масштабу дозволяє значно зменшувати вартість готової продукції. Крім того, ці підприємства не лише мають фінансові ресурси, а й більші можливості для отримання кредитів, отже – і більш інвестиційні можливості.

Конкурентоспроможність вітчизняної сільськогосподарської продукції на міжнародному аграрному ринку має переважно ціновий характер, оскільки українські експортні ціни основних видів аграрної продукції значно нижчі за світові. Це пояснюється тим, що українську сільськогосподарську продукцію експортують як таку, що має низькі якісні показники. Найчастіше експорту ціну занижують комерційні структури, що займаються експортом

Однією з основних проблем розвитку птахівничої галузі нині є те, що в умовах недосконалості ринкових відносин, дефіциту економічної інформації про діяльність суб'єктів господарювання відсутній інструмент для характеристики рівня конкурентоспроможності підприємств. Саме ця обставина вимагає вивчення характеристик та оцінки їхнього впливу на загальний рівень конкурентоспроможності підприємств на ринку. Основна причина неконкурентоспроможності криється в тому, що не можна одержати якісну продукцію світового рівня з виробничою інфраструктурою «не світового» рівня. І не випадково, що на Заході перед значними закупівлями устаткування особлива увага приділяється не тільки її техніко-експлуатаційним параметрам, але й технічному рівню тих підприємств, на яких вона була вироблена. Підтримати високий рівень можливо тільки на основі трансферту новітніх технічних ідей, технологій, прийомів праці, організації і управління виробництва, системи соціального забезпечення зайнятих працівників, техніки безпеки, страхування і т. ін. Іншими словами, повинен вибудовуватися виробничо-технологічний ланцюжок, де кожна ланка має бути на високому світовому рівні. Відтворення такого процесу можливе в межах транснаціоналізації, і світовий досвід уже давно підтвердив це.

Основними факторами, залучення і використання яких можна суттєво змінити стан галузі і вплинути на її подальший розвиток є: іноземні інвестиції, технічне переоснащення й розширення виробничих потужностей птахівничих підприємств, якісне поліпшення племінних ресурсів, сучасний менеджмент і державна підтримка. Усе це повинно здійснитися шляхом запровадження спеціальних режимів оподаткування на додану вартість, доплатою сільгосппідприємствам за проданий на забій кондиційних курей бройлерів, частковим фінансуванням програми селекції у птахівництві здійснення фінансової підтримки підприємств через механізм здешевлення коротко- і довгострокових кредитів, частковою компенсацією 30% вартості складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва, кліткового обладнання і придбання його за умовами фінансового лізингу.

У свою чергу це вимагає залучення інноваційних технологій у машинобудівну галузь України для виробництва вітчизняного обладнання птахівничої галузі. Як зазначають О. І. Дацій та О. Є. Гудзь, це приведе до наступних наслідків: інноваційні витрати, враховуючи високу прибутковість птахівничої галузі, дадуть швидку віддачу; виникне можливість залучення в українську економіку іноземного капіталу та інновацій через створення спільних підприємств. Стане можливою розробка і реалізація державних програм розвитку птахівництва й виробництва обладнання для даної галузі, застосування пільгового оподаткування та кредитування, створення сприятливих умов для розвитку сільськогосподарського машинобудування; виробники отримають допомогу з боку держави для розвитку селекції у птахівництві; наукові установи товаровиробники надаватимуть допомогу у розробці сучасного обладнання і технологічних процесів у цій галузі саме вітчизняним конструкторам.

Отже, для зростання конкурентоспроможності продукції необхідно подолати технологічну і технічну відсталість галузі, і на цій основі досягти високої рентабельності виробництва, значного підвищення продуктивності праці та поліпшення якості виробленої продукції. Це дасть змогу формувати фінансові джерела для утримання і розвитку інфраструктури села, створення несільськогосподарських робочих місць, розвитку сільської місцевості. Одним із дієвих шляхів вирішення цих питань має стати підвищення інвестиційної привабливості галузі.